

STO ROKŮ NA HUSÍ CESTĚ

Husí kámen na Husí cestě

Pisčitou cestou, vedoucí smrkovým, většinou mladým lesem, stoupáme od útulné Skalky k výšině, brzy vpravo, brzy zas vlevo do zádumčivého skalního labyrintu pohlížejíce. Ohlédneme-li se, spatřujeme za sebou známý nám již, půvabně utvořený Vilhošť, jehož bizarní skalní útvary s této strany zvláště zřetelně vynikají, za ním pak v polokruhu řadí se hora k hoře, kužel ke kuželi; my však ku předu kráčejíce vždy hlouběji noříme se v tajemný skalní svět.

B. Bernau, 1892

Ačkoliv se jméno Husí cesta objevuje i na nejstarších mapách a určitě patří k nejstarším místním názvům na Roverkách, o jejím dopravním fungování v minulosti se toho moc neví. Ve středověku, kdy byly bažiny kolem Holan a Jestřebí pro vozy neprostopné, zřejmě byla hlavní spojnici mezi Úštěkem a Doksy. Na různých místech jsou dodnes patrné koleje vyjeté v pískovci. V průběhu času se pak její význam vytrácel, snad byla nahrazená vozovou cestou přes sedlo mezi Vlhoštěm a Malým Vlhoštěm. Na konci 19. století už byl její průběh v terénu tak špatně znatelný, že se doporučovalo najmout si v některé z okolních vsí průvodce, a vyhnout se tak úplnému zabloučení.

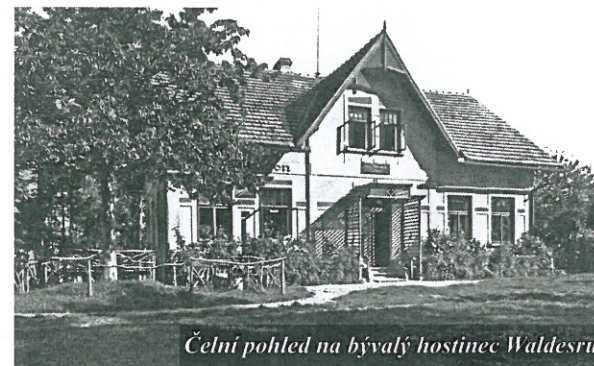
Hostinec Waldesruh ve Skalce a dnešní podoba domu.

Jak a kdy se ale do názvu dostalo jméno husy domácí? V literatuře se nejčastěji odvozuje od vrchu Husa: vrcholová skalka železitého pískovce měla prý původně tvar husy, sedící na vejcích. Spekuluje se, že chybějící hlavu před více než 150 lety někdo urazil a použil jako ozdobný kámen. Vyloučit se to nedá, ochránáři tehdy neexistovali.

Husí cesta také mohla být pojmenovaná podle toho, že v úseku mezi Skalkou a Husou neustále mění směr a její průběh se tak podobá kolíbaté husí chůzi. Tohle je aspoň představa pana Fleischera ze Zátyní, který na Husí cestě prováděl kolem roku 1905. Pro svou dobu bohužel dost typická a zřejmě nesprávná je představa Bohumila Kinského z roku 1936, který dával Husu do souvislosti s husity.

Kudy tradičně vedla Husí cesta? V mapách prvního vojenského mapování z let 1764-68 směřovala ze Skalky k východu, obešla Husu a od východního konce Martinské stěny směřovala přímo na východ podél kraje lesa do Dřevčic. V tomto posledním úseku dnes už žádná cesta neexistuje, asi před 30 lety ji JZD rozoralo. Vede tudy ale katastrální hranice mezi Heřmánky a Dubou a v lese je patrný pár zářezů bočních cest. Rozložitý dub, stojící už vlastně v poli, by mohl ještě pamatovat největší slávu Husí cesty: u něj se poutníkům cestujícím od Skalky odkryl výhled na Velký Beškovský kopec a další vrchy kolem Dubé.

Čelní pohled na bývalý hostinec Waldesruh ve Skalce.

V průběhu 19. století se pojetí Husí cesty změnilo a v prvních letech 20. století se zafixovalo turistickými značkami (roku 1907 to byl červený pruh na bílém podkladu). Začátek cesty byl stejný: ze Skalky kolem Husy na Martinskou stěnu. Dál ale Husí cesta pokračovala nad Komářím dolem (dnešní žlutá) po cestě Lange Leite až na úroveň Číře a pak východním směrem do Zátyní. Na Čap vedla odbočka. Původnímu zakončení Husí cesty do Dřevčic se začalo říkat Úštěcká cesta – Auschaer Weg.

V dnešním pojetí je – zase v rozporu s jejím historickým průběhem – Husí cesta vedená tak, aby spojovala co nejvíce zajímavých míst: posunula se ještě dál na jih, takže propojuje Skalku s Pavličkami a vede přes skalní ostruhu Čapu. Dříve Husí cesta oddělovala okresy Dubá na jihu a Česká Lípa na severu, dnes zčásti tvoří hranice velkých katastrů Tuhaň, Blíževedly a Dubá, a také hranici lesních revírů Zahradky a Dubá. Zkrátka: i když se její východní konec v průběhu staletí mění, význam Husí cesty zůstává.

Zajímavá místa na Husí cestě:

Skalka patří k velmi starým vsím, jako Skalka ad Crawar je zmiňovaná už ve 12. století. Před necelými sto lety postavili skalečtí vedle rybníčku na návsi už zdaleka viditelný větrník, kterým se čerpala voda z 37 metrů hluboké obecní studny. Horní vodojem na začátku Husí cesty je stále funkční. Domek vedle dnešního bufetu byl v třicátých letech výletní restaurací Waldesruh (Lesní odpočinek) Josefa Masopusta.

Hned za Skalkou vede Husí cesta po plošině, která je zpevněná – podobně jako na

Pustřáku – vodorovnými deskami železitého pískovce. Tady jsou dvě nad sebou v odstupu asi pěti metrů a uklánějí se mírně k jihovýchodu. Čedič tvoří vrchol návrší Bischofskuppe 200 m severně od Husí cesty, přes které teď vede modrá značka.

Takzvaná Valdštejská jeskyně (zřejmě jeden z převisů) by se měla nacházet v blízkosti Husí cesty kousek za Skalkou. Vztahuje se k ní legenda o šlechtici, prchajícím před spravedlností.

Před válkou stávala nedaleko lovecká bouda. Přesné místo je bohužel neznámé.

Proželeznění na kopci Husa je zvláštní tím, že nesouvisí s žádnou čedičovou žilou. Různé „železné růže“, pseudo-stalagmity a velké železité mísy byly možná sycené železem z nějaké polohy sopečných tufů v nadloží, která byla dodnes zcela erodovaná. Vedle povrchových tvarů způsobených železem jsou tu krásné kuželové škrapy, připomínající miniaturu nějaké horské krajiny.

Na rozcestí „pod Čířem“ je malé pískovcové návrší, v mapách označené jako Viklan. Kromě zašlých pískovcových lůmků tu ale žádný viklan nenajdeme. Ostatně tohle návrší se stalo „Viklanem“ omylem: německý název Wackelstein platil pro vyšší kopec 300 metrů dál na východ. Na něm stávala dvojice křížových kamenů, později zničená při těžbě čediče. Jámový lom v nesoudržném čediči na vrcholku působí dojmem sopečného kráteru, jde ale o umělý tvar.

Na jižním konci hřebene Čapu stál nepochybně skalní hrad. Zbylo po něm málo: zařícený

sklep a kruhová jáma, o níž se ani neví, jestli sloužila jako cisterna nebo zásobnice na zrní. Hradním příkopem prochází tenká žíla čediče, úplně rozložená na červený jíl. Železo vyloužené z této žíly prosytilo okolní pískovec, zpevnilo ho, a vedlo tak k vytvoření skalní palice na konci ostrohu. Odtud také pochází název místa (čap = palice, kyj). Předsunuté opevnění nebo další hrad stával na Zámeckém vrchu dál na sever: tady je možné při troše fantazie rozeznat kruhové valy a příkopy.

Žralok

